

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА РОБОТА У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності (тей): усі спеціальності

Обмеження для вибору: відсутні

Пререквізити: Спеціалізовані служби у соціальній сфері, Соціальна психологія

Кількість кредитів (годин): 4 (денна: 120 год.: 20 - лекції; 28 - семінарські; 72 - самостійна робота, заочна: 6- лекції, 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача

ПІБ: Замашкіна Ольга Дмитрівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат педагогічних наук, доцент

Кафедра: права і соціальної роботи

Робочій e-mail: ozamashkina66@i.ua

Години консультацій на кафедрі: п'ятниця о 13.00 годин

3. Цілі дисципліни та результати авчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: теоретико-методологічні проблеми надання соціально-психологічної допомоги різним верствам населення у період кризових ситуацій.

Метою вивчення дисципліни є: забезпечення особистісної готовності студентів до професійної діяльності через формування у них системи наукових понять та науково впорядкованих базових уявлень про сутнісні аспекти організації соціальної допомоги, орієнтація майбутніх фахівців на поєднання теоретичних знань з практичними навичками роботи з людьми, що потребують допомоги

Результати навчання

- Знання:** базові знання у сфері соціально-психологічної проблематики особистості у кризовому стані, а також у сфері технології соціально-психологічної допомоги у кризових ситуаціях; у практиці міжособистісної взаємодії та ефективного спілкування з іншими людьми в контексті соціально-психологічної допомоги і самопомоги у кризових ситуаціях..
- Уміння:** комплексний підхід до соціально-психологічної діагностики та низки технологій соціально-психологічної допомоги дорослим і дітям у кризовому стані, що помітно розширить їх професійний інструментарій
- Комунікація:** використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем соціально-психологічної роботи з клієнтами у стані кризи, здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

4. Зміст дисципліни

Тема 1. *Поняття, причини та особливості переживання кризових станів у житті людини*

1. Поняття кризи, типологія критичних ситуацій
2. Динаміка кризи, характеристика фаз кризи
3. Причини кризи
4. Психологічні особливості кризи
5. Переживання кризи

Тема 2. *Типологія кризових станів*

1. Загальна типологізація кризових станів
2. Типологія кризових станів (за П. Горностаєм)

Тема 3. *Теоретичні основи та стратегії соціальної допомоги у кризовій ситуації*

1. Стратегії соціально-психологічної допомоги
2. Дослідження кризових станів
3. Принцип супроводу як основа соціально-психологічної допомоги особистості, що знаходиться у кризовій ситуації
4. Кризове втручання (інтервенція)
5. Поняття дебрифінга як форми кризового втручання
6. Подолання як модель вирішення проблем

Тема 4. *Особливості соціально-психологічної підтримки людей похилого віку*

1. Криза людей похилого віку
2. Особливості кризи старіння
3. Соціально-психологічна підтримка людей похилого віку
4. Дослідження особливостей життєдіяльності літніх людей
5. Технологія проведення бесіди з клієнтами літнього віку
6. Основні форми соціально-психологічної роботи з людьми похилого віку

Тема 5. *Соціально-психологічна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини*

1. Особливості переживань особистістю почуття втрати
2. Види реакцій людей на втрату
3. Соціально-психологічна допомога людині при переживанні горя
4. Консультування клієнтів, які переживають втрату

Тема 6. *«Кризи здоров'я» та психосоціальна допомога жінкам із діагнозом «рак молочної залози»*

1. Кризи, породжені важкими захворюваннями
2. Онкохворі як об'єкт кризової соціально-психологічної допомоги
3. Особливості соціально-психологічної допомоги онкохворим
4. Рак молочної залози як чинник кризи здоров'я
5. Соціально-психологічна самореабілітація жінок із раком молочної залози
6. Соціально-психологічна допомога подружжю, що зіштовхнулася із проблемою РМЗ

Тема 7. *Соціально-психологічна допомога жінкам, які перебувають у місцях позбавлення волі*

1. Криза соціальної адаптації ув'язнених жінок

2. Завдання та етапи соціально-психологічної допомоги ув'язненим жінкам
3. Зміст соціально-психологічної допомоги ув'язненим жінкам
4. Тренінг як форма підготовки жінки до виходу на волю
5. Види роботи соціального працівника з ув'язненими жінками

Тема 8. *Психосоціальна допомога дітям, які пережили насильство в сім'ї*

1. Поняття сімейного насильства
2. Соціально-Психологічні чинники ризику батьківського насильства
3. Різновиди насильства щодо дитини та їх ознаки
4. Психічні особливості дітей, які постраждали від насильства
5. Наслідки насильства щодо дитини у сім'ї
6. Соціально-психологічна профілактика насильства в сім'ї
7. Особливості соціально-психологічної допомоги дитині, що пережила насильство
8. Алгоритм дій педагога, який стикається з випадками насильства щодо дитини

Тема 9. *Соціально-психологічна допомога дітям трудових мігрантів*

1. Криза значущих відносин у дітей трудових мігрантів
2. Соціально-психологічні особливості та поведінка дітей трудових мігрантів
3. Завдання і зміст соціально-психологічної допомоги дітям трудових мігрантів
4. Соціально-педагогічний патронаж дітей трудових мігрантів
5. Особливості психокорекційної роботи з дітьми трудових мігрантів
6. Форми і методи психокорекційної роботи з дітьми трудових мігрантів.

Тема 10. *Соціально-психологічна допомога дитині, котра переживає ситуацію розлучення батьків*

1. Розлучення як соціально-психологічна проблема
2. Переживання дитиною розлучення батьків
3. Шляхи пом'якшення впливу на дитину ситуації розлучення
4. Заходи щодо попередження розвитку кризи у дитини у построзлучний період

Тема 11. *Соціально-психологічна допомога підліткам із суїцидальною поведінкою*

1. Суїцид як соціально-психологічне явище
2. Суїцид як результат невирішеної проблеми підлітка
3. Ознаки можливого суїциду у підлітка
4. Соціально-психологічна допомога підлітку-суїциденту
5. Депресивні та суїцидальні клієнти: форми психотерапевтичної допомоги

5. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять Згідно з [«Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#) студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях (під час дистанційної форми навчання – в режимі онлайн). Студенти мають бути оцінені не менше ніж з 70% семінарських занять (у випадку, якщо студент не був оцінений на занятті, він має право виконати індивідуальне завдання). Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем.

Політика академічної доброчесності Студенти мають дотримуватися правил академічної доброчесності відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ»](#). Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для

виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для виконання індивідуальних занять або підготовки до семінарських занять буде кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до [«Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#).

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Форма проміжного контролю: Модульна контрольна робота

Форма підсумкового контролю: Залік

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань,

	використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань та завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Презентація навчального матеріалу	5
Доповідь	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання завдань самостійної роботи: доповіді є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені у проблематики обраної теми.

Оцінювання реферату здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Критеріями оцінювання презентації є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінки успішності відповідають навчальній програмі й найбільш важливим вимогам до знань студентів: відповіді повинні бути повними, логічними, доказовими.

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

Під час дистанційної форми навчання модульна контрольна робота проводиться у вигляді тестових завдань (30) за допомогою комп'ютерного тестування (сервіс Moodle), оцінюється наступним чином: 1 бал за правильну відповідь на одне тестове завдання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю: підсумковий контроль не передбачено

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Бойчук О. Л. Організація психологічної роботи щодо запобігання самогубств у шкільному середовищі. URL : www.nkmetka.gov.ua/psychologi4na_sl/recomend-socped.doc
2. Борисюк С.О. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи на молодіжній лінії телефону довіри. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2014_115_10
3. Гончарова Т. В. Насильство дітей у сім'ї: умови, причини й фактори виникнення. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2010. № 4. –С. 47-53.
4. Громадська організація «Ла Страда-Україна». URL: http://old.lastrada.org.ua/ucp_mod_content_show_napryamkidiyalnosti.html
5. Замашкіна О.Д. Соціальний супровід жінок, постраждалих від домашнього насилля. Соціально-правовий захист різних категорій населення: європейський вимір. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ. 2020. 124 с. С.46-51. URL: file:///C:/Users/%D0%9A%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F%20%D0%97%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B0/Desktop/maket-20_11_20.pdf
6. Замашкіна О. Д. Соціально-педагогічні умови соціальної адаптації дітей з особливими потребами в освітньому просторі. Молодий вчений. 2017. № 10 (50) жовтень. 604 с., С.439–443. <http://molodyvcheny.in.ua/ua/archive/50/>
7. Замашкіна О.Д. Девіантна поведінка підлітків: узагальнена класифікація видів поведінкових відхилень // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, Вип. 42. 2019. 172 с., С.75-81. http://dspace.idgu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/821/1/%D0%97%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0_%D0%9E_%D0%94%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf
8. Закон України «Про соціальні послуги». URL: www.nau.kiev.ua/nau10/ukr/doc.php?code=966-15
9. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 192 с.
10. Кутепов М. Соціальна адаптація засуджених жінок як складова їх ресоціалізації. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/312-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-580-1-10-20211025.pdf>
11. Мекшун А. Д., Саннікова Г. О. Актуальні питання соціальної роботи з людьми похилого віку. URL: https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/06/innovacijnyj-potenczial-soczialnoyi-roboty_maket2406.pdf
12. Осетрова О.О. Перспективи розвитку соціальної роботи в сучасних реаліях України. URL: <http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/confdocs/2016/9.pdf>
13. Петенок А. Ейджизм як соціальна проблема дискримінації людей похилого віку в Україні. URL: https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/06/innovacijnyj-potenczial-soczialnoyi-roboty_maket2406.pdf
14. Попередження, виявлення і подолання випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми : методичний посібник для освітян / [Авт. : Журавель Т. В., Кочеміровська О. О., Ясеновська М. Е.] / [За заг. ред. Безпалько О. В.]. К. : ТОВ «К.І.С.», 2010. 242 с.
15. Про затвердження Типового положення про службу «Телефон Довіри» : Наказ Міністерства сім'ї молоді та спорту від 07.12.2005 № 3133. Офіційний вісник України. 2005.23 лют. (№35). С. 11-13.

16. Руденко І. Теоретичне обґрунтування та процесуальні аспекти психокорекційної програми надання психологічної допомоги дітям, які пережили розлучення батьків. Вісник Інституту розвитку дитини. 2010. № 12. С. 22-25.

17. Самарська М. В. Профілактика та корекція депресивних станів дітей трудових мігрантів (методичний посібник). URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/14045

18. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

19. Томчук М., Яцюк М. Соціально-психологічна підтримка дітей, які переживають батьківську втрату. URL: <https://dnmcp.com.ua/sites/default/files/2020-01/28/1-6/%83.pdf>

20. Хлебик С. Р. Соціально-реабілітаційний туризм в громаді для підлітків, які опинилися в складних життєвих обставинах Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 200 с. URL: https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/06/innovacijnyj-potenczial-soczialnoyi-roboty_maket2406.pdf

Затверджено на засіданні кафедри права і соціальної роботи протокол № 8 від «16» січня 2024 р.